



Agentschap voor
Natuur en Bos

Aan Agentschap voor Natuur en Bos
Cel Beleidsuitvoering integratie
t.a.v. Luc Storms

Kon. Albert II - laan 20, bus 8
1000 Brussel.

29 APR. 2010

BL-66B/RL

10-04685

Luc Storms

uw kenmerk

ons kenmerk

RL/10-00285

bijlagen

vragen naar / e-mail

Hans De Schryver
hans.deschryver@lne.vlaanderen.be

telefoonnummer

03/224.62.58

datum

27 april 2010

Betreft : Advies ANB - Antwerpen op het werkingsverslag 2009 en jaarprogramma 2010 van het RL de Voorkempen

Geachte,
Beste Luc,

Door de provinciale dienst Antwerpen van het Agentschap voor Natuur en Bos wordt volgend advies uitgebracht in verband met de werking van het Regionaal Landschap de Voorkempen in 2009. Dit advies is gebaseerd op het jaarverslag en het bijwonen van de Raden van Bestuur en de Algemene vergadering.

Via het ministerieel besluit van 10 juli 2009 houdende voorlopige erkenning van het Regionaal Landschap De Voorkempen te Zoersel werd het RLdV het eerst regionale landschap in de provincie Antwerpen, dat voorlopig erkend werd.

De evaluatie is opgebouwd volgens de aandachtspunten zoals gevraagd vanuit het besluit rond de erkenning van regionale landschappen van 8 december 1998, aangevuld met criteria uit het MB van 27 maart 2006 en de aanbevelingen van de Minaraad.

Besluit 8 december 1998

1. Het Regionaal Landschap de Voorkempen bezit rechtspersoonlijkheid (art. 4, §1, 1°)

Het RL de Voorkempen is een vzw en bezit rechtspersoonlijkheid.

2. Het gebied waarbinnen het Regionaal Landschap actief is, onderscheidt zich geografisch duidelijk van de omgevende streken (art. 4, §1, 2°).

Het werkingsgebied – zoals beschreven in de aanvraag tot voorlopige erkenning - is ongewijzigd gebleven. In het MB van 10 juli 2009 wordt aangegeven dat het werkingsgebied beantwoordt aan de afbakeningscriteria van het besluit van de Vlaamse regering van 8 december 1998. Het RL omschrijft de Voorkempen zelf als een streek die getypeerd wordt door de invloedsferen van de historische handelsstad Antwerpen en de landelijke Kempen.

3. De activiteiten van het Regionaal Landschap zijn gericht op de bevordering en de promotie van het streekeigen karakter... (art. 4, §1, 3°)

In totaal vermeldt het jaarverslag 31 verschillende acties, die zich situeren binnen 4 verschillende doelstellingen:

- Natuurbehoud en kleine landschapselementen
- Landschapszorg en streekeigen karakter





- Natuureducatie en -sensibilisatie
- Natuurrecreatie en recreatief medegebruik

Elke actie is opgemaakt als een fiche met vaste rubrieken: 'trekker', 'partners', 'doelgroepen', 'doelstelling', 'omschrijving', 'verloop actie (uitgevoerd en gepland)', 'nazorg en opvolging' en 'samenwerking en financiering'. Deze opdeling moet het mogelijk maken de doelstellingen vanuit de wetgeving te toetsen en verhoogt de transparantie van de werking.

Toch dient opgemerkt dat de uitwerking wat helderder kan. Het **verloop van de actie**, waarbij zowel weergegeven wordt wat uitgevoerd is en wat gepland staat, kan duidelijker geformuleerd worden. Uit de beschrijving is niet altijd af te leiden wat de rol of taak van het RL is in de actie, of blijft de doelstelling vaag. Daarnaast zou bij sommige acties een cijfer meer zeggen dan tekst (bvb. aantal afgesloten beheersovereenkomsten en wat dit betekent in oppervlakte, aantal poelen, aantal kunstnesten, aantal bezoeken website,...). Ook het item **'samenwerking en financiering'** is nog voor verbetering vatbaar. Het aangeven van de soort kosten (personeel / werking / projectkosten) en door wie die gedragen worden, zou verhelderend werken (zie o.a. het werkingsverslag van het RL Groene Corridor).

Algemeen kan gesteld worden dat heel wat van de acties tot op heden beperkt zijn tot overleg, en er (nog) geen concrete realisaties aan gekoppeld zijn. Dit is enerzijds te wijten aan het feit dat het RL nog in startfase verkeert en draait op een beperkt team, maar anderzijds dient er over gewaakt te worden dat er voldoende output gegenereerd wordt (bvb. ATG, gierzwaluw, countdown 2010,...).

Bovenstaande aandachtspunten sluiten ook aan op de opmerking uit het advies van de Vlaamse Hoge Raad voor Natuurbehoud op het erkenningsdossier, dat de acties (inzake biodiversiteit) een meer concrete en meetbare output moeten krijgen.

In wat volgt worden enkel een aantal aandachtspunten en vragen van ANB over de fiches weergegeven:

Actie 3.1.1.1 LBP ATG: beheer houtkanten & Actie 3.1.1.2.LBP ATG: aangepast beheer heiderelicten:

De rol die het RL kan spelen binnen het landschapsbeheerplan van de ATG is beperkt. Dit omwille van het feit dat het grootste deel van het beschermd landschap in handen is van de VMM, waardoor enerzijds het duurzaam beheer verzekerd is en anderzijds er weinig ruimte is voor een coördinerende rol door het RL. De taken die het RLdV op zich kan nemen zijn dus beperkt. Voor het RL kan wel een rol weggelegd zijn bij de uitvoering van welbepaalde acties. Welke acties dit zijn, dient in onderling overleg tussen betrokkenen gedaan te worden. Voorbeelden hiervan zijn acties waarbij verschillende eigenaars betrokken zijn, stimuleren van aangepast beheer door aangelanden, acties in de omgeving van de ATG gericht op het versterken van de natuurverbindingfunctie (bvb. via poelenproject langsheen ATG),...

Tot slot wordt opgemerkt dat het beheer van de houtkanten met de nodige omzichtigheid dient te gebeuren aangezien het een belangrijk verbindingselement is voor vleermuizen. Te grote of te intensieve kappingen kunnen immers een impact hebben op de kwaliteit van de ATG als migratieroute.

Actie 3.1.2 Uitvoering landschapsbeheerplan Brechtse Heide:

In tegenstelling tot de ATG is de rol van het RL om projecten te realiseren groter binnen de Brechtse Heide. Mede door het ontbreken van een centrale speler kan het RL hier een grote meerwaarde betekenen.

Het is belangrijk om te blijven waken over het evenwicht in de acties, m.a.w. dat acties rond - bvb. toegankelijkheid en verbetering van de wegen - steeds en onmiddellijk gekoppeld worden aan natuurgericht beheer, zoals bermbeheer, buffering van invloed van intensieve landbouw op heischrale vegetaties en vennen,...

Actie 3.1.3.1 Huiszwaluw & Actie 3.1.3.2 Boerenzwaluw:

Het aantal geplaatste nestkasten is beperkt. Het zou interessant zijn om het subsidiereglement in bijlage bij het werkingsverslag op te nemen en ook aan te geven of er al gemeenten zijn die dit subsidiereglement hebben overgenomen.

Actie 3.1.3.3 Gierzwaluw:





Het is nog onduidelijk in welke richting deze actie gaat en wat de input of rol van het RLdV zal zijn.

Actie 3.1.3.4 Patrijs:

Deze laagdrempelige actie verdient zeker om in de toekomst uitgebreid te worden, enerzijds omwille van het effect op biodiversiteit, maar anderzijds omwille van de brugfunctie die deze actie kan hebben tussen jagerij, natuursector en landbouw.

Actie 3.1.5.1 Hoogstamboomgaard de Merel

De rol van het RLdV is niet geheel duidelijk: zorgt het RL voor het inrichtings- en beheerplan van de modelboomgaard, staat het in voor uitwerking van een educatief luik rond hoogstamfruitbomen (snoeicursus,...), organisatie van plantdag, ...

Actie 3.3.7 Speel er op los in het bos

De focus van deze actie ligt op de creatie van speelzones in natuurgebieden. Daarbij dient opgelet dat dit niet conflicteert met de bestemming, bescherming en doelstelling van deze gebieden. Overleg in een vroeg stadium is daarbij cruciaal.

Actie 3.4.1 LBP ATG: educatieve en recreatieve geleiding – 'Antitankgracht beleven'

Voor deze actie is overleg met de **eigenaar** noodzakelijk. Het zijn zij die in eerste instantie instaan voor het beheer van de ATG en bepalen wat kan en wat niet, rekening houdende met o.a. het landschapsbeheerplan en de bescherming die op de ATG rust.

De recreatieve druk op de ATG en de belangrijke functie als natuurverbinding die het vervult zijn niet altijd compatibel. Vanuit het RLdV dient dit mee bewaakt te worden. Daarom moeten uitspraken zoals 'de ATG maximaal beleefbaar maken' (zie pg 55) vermeden worden. Dit schiept immers foutieve verwachtingen naar wat mogelijk is.

De kerngroep dient zich van het bovenstaande bewust te zijn en hier ook naar te handelen.

In deze context is de realisatie van de missing link in Stabroek, het perfecte voorbeeld van hoe het niet moet.

Actie 3.4.5. Trage wegen - zachte recreatie

Er is sprake van de realisatie van minstens één voorbeeldproject. De ambitie moet hier hoger liggen. De recreatieve ontsluiting of opwaardering van de trage wegen moet aangegrepen worden voor natuur- en landschapsherstel langs deze trajecten en dient een blijvende kerntaak te zijn van het RLdV.

Dit kan zich ook vertalen in de opmaak van beheerplannen voor deze trage wegen, waarin gefocust wordt op de bermen en KLE's.

Actie 3.4.8. Wandelnetwerken in de Voorkempen

De rol van het RLdV moet in eerste instantie liggen in de landschappelijke aankleding van de wandelnetwerken, eerder dan in de realisatie van het recreatief netwerk op zich. Op dit ogenblik is de actie beperkt tot de uitbouw van het recreatief netwerk, waardoor de inzet van het RLdV en de meerwaarde voor het RLdV van dit project in vraag kan gesteld worden.

Het inkleden van het netwerk met KLE's, het opmaken van beheerplannen voor de KLE's, herstel van klein onroerend erfgoed, het uitwerken van themaroutes, enz. dient van bij de aanvang deel uit te maken van deze actie, zoniet valt deze actie buiten de kerntaak van een regionaal landschap.

4. Het Regionaal Landschap is voorgedragen door de Bestendige Deputatie van de provincie (art. 4, §1, 4°)

Het RL de Voorkempen wordt in zijn werking erkend en (sterk) ondersteund door de provincie Antwerpen. Dit blijkt uit de financiële en logistieke bijdrage van de provincie.

Op 25 november 2007 besliste de bestendige deputatie tot de oprichting van het Regionaal Landschap de Voorkempen. De aanvraag tot voorlopige erkenning werd namens de deputatie bij het Agentschap ingediend op 16 februari 2009.

5. Algemene Vergadering (art. 4, §2)

De Algemene Vergadering werd in 2009 eenmaal samengeroepen, namelijk op 24 februari 2009.

De AV kent volgende samenstelling:

- 15 vertengewoördigers van gemeenten en 1 van de provincie Antwerpen





- 19 vertegenwoordigers van milieu- en natuurverenigingen
- 8 vertegenwoordigers vanuit landbouw
- 9 vertegenwoordigers vanuit de sector toerisme en recreatie
- 8 vertegenwoordigers van WBE's

Daarnaast zijn er nog 4 toegetreden leden en 22 ambtshalve leden (15 gemeenten, 1 provincie en 6 Vlaamse overheid).

Op de Algemene Vergadering van 24 februari 2009 werd het jaarverslag en jaarrekening 2008 en het jaarprogramma en begroting 2009 goedgekeurd.

Het verslag evenals de aanwezigheidslijst is toegevoegd in bijlage.

6. Raad van Bestuur (art. 4, §3)

Er vonden vier raden van bestuur plaats in de loop van 2009. De verslagen en aanwezigheidslijsten zijn toegevoegd in bijlage.

Volgens het overzicht op pg 7 t.e.m. 9 over de samenstelling van de raad van bestuur stelt er zich een probleem in groep B. Volgens het overzicht zijn er drie verenigingen (Amenti, Natuupunt Noorderkempem en VMPA vzw) die geen vertegenwoordiger hebben. Ofwel zijn deze verenigingen lid van de RvB en beschikken ze ook over een hoofdelijke vertegenwoordiging, ofwel dienen ze geschrapt uit de RvB.

Doordat groep B bestaat uit 19 verenigingen (dit zijn er drie meer dan groep A of C) blijft de 1/3 regel gerespecteerd.

7. Activiteiten om erkend te blijven (art. 4, §6)

➤ **Landschapskrant:** twee edities van de landschapskrant werden bus aan bus verspreid in het werkingsgebied (oplage 171.000 exemplaren). Beide zijn opgenomen in bijlagen bij het verslag. In de landschapskrant wordt telkens een plant of dier "in de bloemetjes gezet". Voor de lenteeditie was dit de bosanemaan, voor de herfsteditie solitaire bijen.

Over andere communicatieinstrumenten wordt slechts summier ingegaan in het jaarverslag. Een analyse van de website (aantal bezoekers en verloop in de tijd) zou een meerwaarde zijn.

➤ **Vormingsactiviteiten:** Er werden 11 vormingsactiviteiten georganiseerd in 2009. Toch kan men bij drie van deze activiteiten wel vragen hebben, aangezien ze gericht zijn op de voorstelling van het RLdV aan gemeenten (toelichting aan schepencollege of gemeentelijke adviesraad).

➤ **Publiciteitsactiviteit:** Er vonden 9 publieksactiviteiten plaats in 2009. De rol van het RLdV ging van initiatiefnemer (2 activiteiten) over medeorganisator (4 activiteiten) tot standhouder (3 activiteiten). Al de 6 activiteiten waar het RLdV initiatiefnemer of medeorganisator was trokken 100 of meer deelnemers. De activiteiten halen daardoor ruim de gestelde limiet.

➤ **Activiteiten gericht op participatie van derden aan natuurbehoud en KLE:** Zie ook punt 3 van dit advies. Zoals gesteld door de verschillende adviesverlenende instanties bij de voorlopige erkenning van het RLdV, diende de omslag van landschapspark naar regionaal landschap zich nog verder door te zetten. Dit diende zich o.a. te vertalen in een toename van het aantal acties rond natuureducatie, biodiversiteit en KLE's, zodat een evenwichtiger programma ontstond waarbij de focus niet langer lag op recreatie. Uit het werkingsprogramma blijkt dat het RLdV de juiste weg opgaat, maar dat de doorvertaling van de acties op het terrein zich nog moet verderzetten. Dit criteria blijft dus een aandachtspunt in de verdere werking van het RLdV.

Uit de voorgestelde activiteiten kunnen we afleiden dat het RLdV voldaan heeft aan deze voorwaarde.

8. Boekhouding (art. 4 §7)

Het jaarverslag bevat de jaarrekening 2009 en begroting voor 2010. Beide tabellen zijn beperkt tot de hoofdlijnen. In de bijlage is een gedetailleerde versie van de jaarrekening, resultatenbalans actief - passief, saldibalans groetboekrekeningen en een accountantsverslag, zoals voorgelegd op de algemene vergadering van 11 februari 2010.

De controle van de boekhouding werd verricht door Magd De Bruyn van Moore Stephens Verschelden Accountants. Het verslag concludeert dat op basis van de voorgelegde en gecontroleerde stukken geen onregelmatigheden werden vastgesteld en dat de boekhouding goed gestructureerd en degelijk is bijgehouden.





Hiermee is voldaan aan de voorwaarde van een controleerbare en geverifieerde boekhouding.

Besluit 27 maart 2006

Op basis van dit besluit dient het RL in het jaarlijks in te dienen werkingsverslag herkenbaar en afzonderlijk te rapporteren over onderstaande punten:

9. de concrete projecten en activiteiten die zijn uitgevoerd als basistaakstelling in het kader van draagvlakvorming voor natuur;

Het RL gaat hier niet expliciet op in het werkingsverslag. Toch kan op basis van de rapportage over de activiteiten en projecten gesteld worden dat nieuwe groepen bereikt worden en hierdoor projecten opgestart worden die anders niet of nooit zo groot zouden zijn. Een goed voorbeeld hiervan is het project rond patrijs en het succes van bvb. de zomerpicknick.

10. de extra taken die buiten de basistaakstelling zijn uitgevoerd zowel binnen het kader van structurele opdrachten op Vlaams, provinciaal of gemeentelijk niveau als allerlei éénmalige of tijdelijke projecten ;

Hieronder vallen, net als bij de andere regionale landschappen, de landschapsanimator en landschapsteams. Aangezien het RLdV nog geen landschapsanimator in dienst heeft, en geen beroep deed op het landschapsteam kan hierover nog geen evaluatie plaatsvinden.

11. de concrete acties en initiatieven die zijn ondernomen op het gebied van sensibilisering en informatieverspreiding voor het vergroten van het draagvlak voor natuur ;

Het jaarverslag laat zien dat het RL met een breed veld van doelgroepen overlegt en naar een geïntegreerde aanpak van projecten streeft.

Via de bijlagen bij het jaarverslag blijkt de aandacht die het RL besteed aan haar informatie-dragers. Zowel de landschapskranten als de nieuwsbrieven en de website hebben een hoog informatief en wervend karakter.

12. de aandacht die zij besteedt aan de nazorg van uitgevoerde projecten en aan de impact op natuur van de opgezette projecten ;

In dit jaarverslag is nazorg opgenomen in de actiefiches, zodat dit aspect bij elk van de werkingsvelden van het RL mee in beeld komt.

Het strekt tot de aanbeveling om – net als bvb. het RL Rivierenland of Schelde – Durme – een GIS-gerelateerde projectendatabank uit te bouwen. Dit moet de opvolging en nazorg van de gerealiseerde projecten op een kwalitatieve manier mogelijk maken, ook bij evt. wissel van personeel.

13. de samenwerking en het overleg met doelgroepen, partners en overheden.

Ook dit is een vast onderdeel van het jaarverslag, dat vermeld staat op blz. 13 ev. onder de rubriek 2.5 *Overleg en samenwerking met actoren*. Uit het overzicht blijkt dat het RL met een ruime waaier aan organisaties, zowel op gewestelijk, provinciaal als gemeentelijk niveau, overlegt.

14. de professionalisering van haar organisatie zowel op het vlak van personeelsbeleid als het administratief en financieel beheer.

Dit onderdeel is summier uitgewerkt en richt zich op zaken die gepland zijn voor 2010. Een rapportage over de ondernomen stappen in 2009 ontbreekt.

Conclusie:





We kunnen stellen dat het RLdV op koers zit in het omschakelingsproces van Landschapspark naar een volwaardig regionaal landschap. Dit blijkt ook uit het meer evenwichtige programma en de aandacht die uitgaat naar biodiversiteit, KLE's en natuureducatie.

Inhoudelijke opmerkingen rond de werking en op enkele acties in het bijzonder zijn terug te vinden onder het derde punt van dit advies. Het zijn aandachtspunten voor de werking van 2010 en later.

Het Agentschap voor Natuur en Bos – Antwerpen is van oordeel dat het RLdV een meerwaarde vormt, en ook in de toekomst zal betekenen, voor de natuur en het landschap in de Voorkempen. Bovendien werkt het RLdV draagvlakverbredend voor het natuur- en landschapsbeleid. Wij kijken dan ook uit naar een verdere samenwerking.

Omwille van de voorgaande argumentatie, verleent het ANB een **positief advies** voor de werking 2009 en het programma 2010.
De gemaakte bemerkingen zijn aandachtspunten voor de werking in 2010.

Met vriendelijke groeten,



Joris Janssens
Oelverantwoordelijke Beleid
Agentschap voor Natuur en Bos – Antwerpen

